

**СУ ”Св. Климент Охридски”
ФКНФ – ЦИЕК
Катедра
„Китаистика“**

**КОНСПЕКТ
ЗА ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ПО КИТАЙСКО ЕЗИКОЗНАНИЕ
(2024 г.)**

ФОНЕТИКА И ФОНОЛОГИЯ

1. Фонемата в китайския език. Гласни и съгласни звукове, основни разлики между тях от гледна точка на артикулацията. Инициал (生母) и вокална част (финал) (韵母). Традиционни класификации на китайската сричка в зависимост от медиала.
2. Тонална система на китайския език. Тонални стойности, тонални класове и тяхната еволюция. Входящ тон. Тонални промени при слято четене.
3. Фонология на класическия китайски език. Реконструкция на фонетиката на класическия китайски език. Индиректни свидетелства и традиционна фонологична литература.

ЙЕРОГЛИФИКА

4. Произход на китайската писменост – легенди и хипотези. „Надписите върху гадателните кости“ (甲骨文) като свидетелства за първия известен ни етап от развитието на йероглифите като същинска писменост.
5. Традиционна класификация на йероглифите според Сю Шън (六书)
6. Формиране на основните графични и калиграфски стилове - „малък печат“ (小篆), „чиновническо писмо“ (隶书), „нормативно писмо“ (楷书), „небрежно писмо“ (草书), „движещото се писмо (полукурсив)“ (行书).

ЛЕКСИКОЛОГИЯ И СЛОВООБРАЗУВАНЕ

7. Морфема и дума в китайския език. морфеми. Лексикални и служебни морфеми. Китайската морфема в словообразователна функция – като корен, полуафикс, афикс. Словообразователни начини, модели и типове в китайския език – характеристика, продуктивност и разпространение. Композиция. Съчинителни модели сложни думи (сраствания) с равноправно свързване. Модели сложни думи (сраствания) с неравноправно свързване. Вторични сложни думи. Словообразователни типове заети думи – фонетични заемки, хибридни думи и калки.
8. Полуафиксация. Типове полуафиксални думи. Словообразователна афиксация. Типове афиксални думи. Контракция. Модели сложносъкратени думи. Фонетично обособяване – промяна на тона и ударението. Редупликатни думи. Графично обособяване.
9. Семантика – еднозначни и многозначни думи. Видове полисемия. Структура на значенията на многозначната дума. Видове лексикални значения. Развитие на лексикалното значение.
10. Лексикална омонимия, омофония, омография, паронимия и паронимазия в китайския език. Синтактична парадигма в китайския език – редовни и необичайни функции на думите. Отношение между многофункционалност, омонимия и многозначност. Лексикално-граматична омонимия в китайския език.
11. Синонимия – видове синоними: смислови (идеографски), смислово-оттенъчни, „лъжесиноними“. Синонимни редове. Хипонимия. Антонимия – видове антоними. Антонимни двойки. Контрадикция. Отношения между синонимия, антонимия и многозначност. Енантисемия.
12. Класификации на речниковия състав на китайския език по първичност и вторичност на възникване. Етимологична класификация. Хронологична класификация. Класификация по сфера на употреба. Стилистична класификация.

ФРАЗЕОЛОГИЯ

13. Свободни и устойчиви словосъчетания. Експресивност на фразеологизмите. Устойчиви словесни комплекси (номинативни фразеологизми). Еднозначност и многозначност (омонимия) при фразеологизмите. Вариантност. Синонимия и антонимия. Мотивираност на значението на устойчивите словосъчетания – фразеологични

сраствания (идиоми), единства и съчетания. Отношение между форма и съдържание при фразеологизмите: устойчиви словосъчетания и устойчиви фрази.

14. Традиционна класификация и особености на китайските фразеологизми: класически фразеологизми *чъню* (成语), разговорни фраземи (惯用语), игрословни фразеологизми (歇后语), поговорки (俗语) и пословици (谚语). Етимологична класификация – домашни и заети фразеологизми. Стилистична класификация – разговорна и книжна фразеология.

ГРАМАТИКА (МОРФОЛОГИЯ И СИНТАКСИС)

15. Особенности на морфологичния строй на китайския език като изолиращ език. Определяне на лексико-граматичните класове от думи (части на речта) – основания на проблема и възможни решения. Редовни (обичайни) и необичайни функции на думите. Субстантиви (体词). Съществителни имена – значение, видове, граматични функции, редупликация. Категорията „множественост“ при съществителните.
16. Категорията предикатив (谓词). Глаголи. Функционално-семантична класификация на глаголите. Аспектуални значения на глагола. Редупликация и кратковременен вид. Резултативни глаголи.
17. Прилагателни - значение, видове, граматични функции. Удвояване на прилагателните. Видово-времеви категории при предикативите (глаголи и прилагателни). Функции и характеристики на употреба на суфиксите за вид и време 了, 过 и 着. Сравнение между граматичните категории в индо-европейските езици и категориите в китайския език.
18. Граматичен модел на депendentната граматика за описание на китайския език. Елементарни предикативни конструкции. Задължителни и факултативни елементи. Конструкции със сказуемо: глагол с транзитивно значение; глаголи за дейност; с глаголи въвеждащи и оценяващи информацията; глагол за отношение; глагол за процес или състояние; прилагателно; глагол за местоположение; “поставям, премествам нещо някъде”;
19. Граматичен модел на депendentната граматика за описание на китайския език. Елементарни предикативни конструкции. Задължителни и факултативни елементи. Конструкции със сказуемо: глагол за съществуване или появяване; с глагола

有; каузативен глагол; глаголи с общо значение “наричам А – В”, “превръщам А в В”; “свързвам, съединявам А с В”, “отделям А от В”; глаголи с общо значение “давам/взимам нещо на/от някого”; глаголи за насочено движение.

20. Граматичен модел на депendentната граматика за описание на китайския език. Елементарни предикативни конструкции. Задължителни и факултативни елементи. Рамкови конструкции. Конструкции с предлози и глаголи-предлози. Факултативни елементи на конструкцията, въведени от съюзи и означаващи причина или цел. Второстепенен елемент на конструкцията за необходимо условие. Определения към субстантивни елементи.

БИБЛИОГРАФИЯ:

1. B. Karlgren. Sound and Symbol in Chinese. London, 1923.
2. Chao Y.R. A Grammar of Spoken Chinese. — Berkeley: Univ. of California Press, 1968.
3. Chu, Chauncey C. A Discourse Grammar of Mandarin Chinese. New York, 1998.
4. Li, Charles N., Thompson, Sandra A. Mandarin Chinese: A functional reference grammar. Berkeley, 1981.
5. S. Starostin. Old Chinese Basic Vocabulary. –In: Journal of Chinese Linguistics, Monograph Series 8 (The Ancestry of Chinese Language), 1995.
6. San Duanmu. The Phonology of Standard Chinese. Oxford University Press, 2007.
7. Алексиев, А.Б. Граматична омонимия при някои полуафиксални думи в китайския език. В: Съпоставително езикознание. София, 2005.
8. Алексиев, А.Б. Многофункционалност на морфемите в китайския език (функции на омографите 好 hao³ и hao⁴, изпълняващи и ролята на полуафикси). В: Езиковедски приноси в чест на чл.-кор. Проф. Михаил Виденов. Великотърновски университет “Св. св. Кирил и Методий”, Международно социолингвистично дружество – София, 2005.
9. Алексиев, А.Б. Словообразуване с помощта на полуафикси в китайския език (функции на морфемите хао (好hao⁴ и hao³), хъ (合 he²), хуа (化 hua⁴), дзя (加 jia¹) и къ (可 ke³). Дисертация за присъждане на образователната и научна степен доктор. София, Софийски университет “Св.Кл.Охридски”, 2004.
10. Алексиев, А.Б. Словообразуване с помощта на форманти в китайския език. Монография. София, Софийски университет “Св.Кл.Охридски”, 2007.
11. Алексиев, А.Б. Китайски игрословни фразеологизми. Монография. Софийски университет “Св.Кл.Охридски”. София, 2022.
12. Alexander B. Alexiev. Determining Subclasses of Predicates in Chinese from a Dependency Grammar Viewpoint. In: CURRENT ISSUES IN CONTEMPORARY. CHINESE AND ORIENTAL STUDIES. Papers from the International Conference, Dedicated to the 25th Anniversary of the Establishment of the Chinese Studies Program at Sofia University “St. Kliment Ohridski”, Vol. 1. Sofia University “St. Kliment Ohridski” Publishing House. Sofia, 2018. p. 11-19.

13. Алексиев, А.Б. Омоними и пароними в китайския език. В сб.: Страните от Източна Азия и светът – взаимоотношения и взаимодействия. София, 2013. с.232-241.
14. Alexiev, A.B. Chinese Derivatives with a Component-Preposition. In: Third International Conference “The Silk Road”. Papers from the International Conference, Organized by Confucius Institute in Sofia, Bulgaria, June 4-5, 2015. Sofia, 2016. p.8-15.
15. Alexiev, A.B., Hong, Yao. On Chinese Language of the Internet: Word Formation and Phraseology. В сб.: Страните от Източна Азия и светът – взаимоотношения и взаимодействия. София, 2013. с.156-164.
16. Alexiev, A.B. Multifunctionality in Chinese and Dependency Grammar Solutions. In: Modern China and Its Tradition. Collection of Papers from the International Sinological Conference. Belgrade, 2009. pp 296-311.
17. Ван Ляо-и. Основы китайской грамматики. – М.: Изд-во иностранной литературы, 1954.
18. Гогова, Сн. Относно аспектуалността в китайския език. Студии по корейстика, 5. София, 2001. 89-106.
19. Гогова, Сн. Относно вокализма в китайския език (в съпоставка с българския език). В: сп. Съпоставително езикознание, 1. София, 1992. 47-62.
20. Гогова, Сн. Относно консонантизма в китайския език (в съпоставка с българския език). В: сп. Съпоставително езикознание, 1, 1994.
21. Гогова, Сн. Относно тоналната система и прозодията в китайския език. В: Библиотека Кореана. Студии по корейстика. София, 1999, 81-96.
22. Горелов, В.И. Лексикология китайского языка. Москва, 1984.
23. Горелов, В.И. Теоретическая грамматика китайского языка. Москва, 1989.
24. Готлиб, О.М. Основы грамматики китайской письменности: Монография. АСТ: Восток-Запад, 2007.
25. Готлиб, О.М. Основы грамматики китайской письменности: Монография. АСТ: Восток-Запад, 2007.
26. Катърова, С., Джан Сунфън – Канети. За практическата транскрипция на китайските срички. В: сп. Филология, 21-22. София, 1989.
27. Люй Шусян. О “свободных” и “связанных”. В: Новое в зарубежной лингвистике. Вып. XXII. Языкознание в Китае. Отв. М.В Софронов, Москва, 1989, 126-140.
28. Никитина, Т.Н. Выбор грамматической модели для описания языка изолирующего строя. Актуальные вопросы китайского языкознания. В: Материалы VI Всероссийской конференции. Отв. В.М. Солнцев, 1992. 135-139.
29. Никитина, Т.Н. Грамматика китайского публицистического текста. Санкт-Петербург, Каро, 2007.
30. Никитина, Т.Н. Каузативная и пассивная конструкции в китайском языке. В: Вопросы корейского и китайского языкознания. Ученые записки ЛГУ. Ленинград, 1958.
31. Никитина, Т.Н. Слово в древнекитайском языке (Полисемия и омонимия). В: Востокведение №20, 98-107. СПб, 1998.
32. Румянцев, М.К. К проблеме слогафонемы. Вестник Московского университета. Серия Востокведение, 2. Москва, 1978.
33. С. Старостин. Реконструкция древнекитайской фонологической системы. Москва, 1989
34. Софронов, М.В. Китайский язык и китайская письменность. АСТ: Восток-Запад, 2007.
35. Спешнев, Н.А. Фонетика китайского языка. Ленинград, 1980.

36. Холодович, А.А. Опыт теории подклассов слов. Проблемы грамматической теории. Ленинград. Наука, 1979.
37. Цанкова, А. Морфологична система на съвременния китайски език. Части на речта и функционално-семантични категории. София: Изток-Запад, 2017.
38. Цанкова, А. Факултативност и определяне на граматичните категории в китайския език, В: Език и литература, брой: 3-4, 2009.
39. Цанкова, А. Експериментално изследване върху степента на факултативност на суфикса „мън” в китайския език, В: Китай: традиция и съвременност. София, 2009.
40. Яхонтов С.Е. Служебные слова и морфемы в изолирующих и других языках. В: Международная конференция “категории глагола и структура предложения”, посвященная 95-летию проф. А.А. Холодовича и 40-летию лаборатории типологического изучения языков ИЛИ РАН. Санкт-Петербург, 2001. 95-97.
41. Яхонтов, С.Е. Категория глагола в китайском языке. Ленинград, 1957.
42. 曹文《汉语语音教程》，北京语言文化大学出版社，2002
43. 刘叔新。汉语描写词汇学。北京，2000年。
44. 刘月华，潘文。实用现代汉语语法。北京：商务印书馆，2006。
45. 任学良。汉语造词法。北京，1981年。
46. 万艺玲。汉语词汇教程。北京，2000年。
47. 现代汉语语音教程，学林出版社，2011。

КОНСПЕКТ ПО ИСТОРИЯ НА КИТАЙСКАТА ЛИТЕРАТУРА ЗА ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ НА СПЕЦИАЛНОСТ КИТАИСТИКА

1. Китайска митология – периодизация; източници; тематична класификация. Основни персонажи и митологеми. Митопоезия и историзация.
2. „Книга на одите“ 《诗经》 – особености на 4-те части. Идеалният модел поетика според „Големия предговор“ 《大序》. Дефиниране на *liuyi* 六义. Конфуцианско манипулиране в коментара на Мао.
3. Първа антология с авторска поезия „Чуски строфи“ 《楚辞》. Жанрът *saoti* 骚体. Примери за предцински панегиризъм. Цю Юен и други автори, включени в антологията.
4. Епидейктични рапсоди *fu* 赋 – периодизация и развитие; тематично съдържание и естетически принципи. Четиримата велики рапсодисти от дин. Хан и техните произведения.
5. Анонимни популярни балади *yuefu* 乐府. Видове според музиковедското изследване на Гуо Маоциен 郭茂倩. Тематично групиране. Баладата „Пауни летят на югоизток“ 《孔雀东南飞》.

6. Тао Юенмин.
7. Ранни повествователни форми сяошуо 小说. Ган Бао. Сборникът „Издирени и записани чудновати истории” 搜神记.
8. Особенности на адаптиране на будизма в китайската семиосфера. Чан будизъм и неговото влияние върху китайската литература.
9. Поезията и идейните дебати на династия Тан - формални особености на 近体诗, философска наситеност и теми. Емблематични личности на танската поезия и интелектуален живот: Ли Бай, Ду Фу, Уан Уей.
10. Нов поетичен жанр цъ 词 във времето на Северна и Южна династия Сун. Поети- лирици и поети-патриоти.
11. Еволюция на китайския роман. Проблем за авторството. Жанрово многообразие – исторически епопеи, романи за пътешествия и вълшебства, романи на нравите.
12. Преход към съвременност в края на ХІХ и началото на ХХ в: роля на периодиката и преводните издания. „Движение за нова култура” (新文化运动) и „Движение 4 май“ (五四运动). Първи произведения на байхуа (白话). Тезите на Ху Шъ (胡适) като платформа за изграждане на съвременна китайска литература: „Осемте Не“ (八不主义) и др.
13. „Обединение за изучаване на литературата“ (文学研究会): дейност, естетически позиции, концептуални понятия. Основни фигури – Йен Шънтао (叶圣陶), Бин Син (冰心), Джу Дъцин (朱自清), Сю Дишан (许地山).
14. „Творческо общество” (创造社) и принципът „изразяване на Аз-а“ (自我表现). Естетически различия с „Обединение за изучаване на литературата“. Творчеството на Гуо Можуо (郭沫若) и Ю Дафу (郁达夫).
15. Ранен китайски символизъм и модернизъм – Ли Дзинфа (李金发), Му Мутиен (穆木天). Групировка „Новолуние“ (新月社) – Сю Джъмо (徐志摩), Уън И-дуо (闻一多), Джу Сян (朱湘) и др.
16. Лу Сюн – творчески път и идейно-естетическа платформа; характеристика и значение на литературното му дело.
17. Периодът на 50-те, 60-те и „Културната революция“ – етапи и критерии в литературата. Тотална доминация, естетически догми и кампании на Маоисткия дискурс (毛话语).
18. Прояви на „скрито писане“ (潜在写作) – от дневниковите бележки на Шън Цун-уън (沈从文), през прозата на Фън Дъкай (丰子恺) до неофициалните романи по време на „Културната революция“.

19. Литературата след „Културната революция“ – основни проблеми, насоки и автори; литература на белези от рани (伤痕文学), репортажна литература (报告文学).
20. „Коренотърсаческа литература“ (寻根文学) – различните лица на литературното явление – от етнографски наблюдения и битоописания към прояви на магически реализъм. „Градско“ и „селско“ направление; автори и произведения.
20. Поезия на забулената луна 朦胧诗 – нехомогенност на явлението, разнопосочност, проекции на модернизма. Китайската поезия през 80-те: конфликтът между интелектуално (知识分子写作) и неофициално (民间写作) писане.
21. Авангардната проза (先锋小说) на 80-те години – обща характеристика и значими представители: Ма Юен (马原), Цан Сюе (残雪) и др.
22. Нобеловите лауреати Гао Синдзиен (高行健) и Мо Йен (莫言). Тенденции в най-новата китайска проза.

БИБЛИОГРАФИЯ:

1. Aus dem Garten der Wildnis (Studien zu Lu Xun), Wolfgang Kubin, Bonn, Bouvier Verlag, 1989.
2. Birrell, M. Anne. Popular Songs and Ballads of Han China. University of Hawaii Press 1993.
3. Cai, Zong-qi. How to Read Chinese Poetry: A Guided Anthology. New York: Columbia University Press, 2008.
4. Chan, Alan, "Neo-Daoism", The Stanford Encyclopedia of Philosophy (Spring 2017 Edition), Edward N. Zalta (ed.), URL = <https://plato.stanford.edu/archives/spr2017/entries/neo-daoism/>.
5. Chang, Kang-I-sun (ed.) The Cambridge history of Chinese literature. Vol. II. From 1375. Cambridge university press, 2010.
6. Chinese Theories of Fiction: A Non-Western Narrative System. By Gu Ming Dong. pp. 286. Albany, State University of New York Press, 2006.
7. Daniel Hsieh: 'The Origin and Nature of the Nineteen Old Poems.' in: Sino-Platonic Papers 77 (1998)
http://www.sinoplatonic.org/complete/spp077_19_han_dynasty_poetry.pdf

8. From Chronicle to Canon: The Hermeneutics of the Spring and Autumn according to Tung Chung-shu (Cambridge Studies in Chinese History, Literature and Institutions). Sarah A. Queen. April 10th 2003 by Cambridge University Press.
9. Jian'an Literature Revisited: Poetic Dialogues in the Last Three Decades of the Han Dynasty, Hsiang-Lin Shih, University of Washington 2013
10. Kubin, W. (Hrsg.): "Geschichte der chinesischen Literatur" in 10 Bd (Saur, München), 2002 – 2009.
11. Lin, Yutang. The Importance of Living. New York: Reynal and Hitchcock 1937.
12. Luo, Guanzhong. Three kingdoms - a historical novel. Transl. Moss Roberts. University of California Press Foreign Languages Press, 2014.
13. Motsch, Monika. Die chinesische Erzählung Vom Altertum bis zur Neuzeit. In: Kubin, W. (Hrsg.): "Geschichte der chinesischen Literatur" in 10 Bd (Saur, München), 2002 – 2009. Bd. 3. München, 2003.
14. Nienhauser, William H. Jr. TANG DYNASTY TALES A Guided Reader, World Scientific Publishing Co. Pte. Ltd. 2010.
15. Perception and Cognition in Translating Chinese Landscape Poetry: A Case Study of Liu Zongyuan's poem River Snow. Chunshen Zhu
TTR: traduction, terminologie, rédaction, vol. 12, n° 1, 1999, p. 167-189.
16. The Columbia History of Chinese Literature, Columbia University Press, Нью-Йорк, 2001.
17. The Ecological Era and Classical Chinese Naturalism: A Case Study of Tao Yuanming (China Academic Library), Shuyuan Lu Springer; 2017
18. The Genesis of Modern Chinese Literary Criticism, Marian Galik, London, Bratislava, Curzon Press, Publishing House of the Slovak Academy of Sciences, 1980.
19. The Great Age of Chinese Poetry: The High T'ang by Stephen Owen. Yale University Press 1986.
20. The Importance of Living. Lin Yutang. New York: Reynal and Hitchcock, 1938.
21. The Literary Mind and the Carving of Dragons. Liu Hsieh • Translated by Vincent Yu-chung Shih. Calligrams Series, The Chinese University Press. 2015.

22. The Plum in the Golden Vase or Chin Ping Mei. Vol.1-5. Transl. David Tod Roy. Princeton University Press. 1993, 2001, 2006, 2011, 2013.
23. The Shambala Anthology of Chinese Poetry/transl. By J.P.Seaton. Shambala Boston and London 2014.
24. Walker, Hera S. Indigenous or Foreign? A Look at the Origins of the Monkey Hero Sun Wukong. In: Sino-Platonic Papers, Number 81, 1998. https://sino-platonic.org/complete/spp081_monkey_sun_wukong.pdf
25. Yuan Xingpei. Tao Yuanming: A Symbol of Chinese Culture. In: Journal of Chinese Literature and Culture, Volume 1, Issues 1-2, November 2014, pp. 216-240. DOI 10.1215/23290048-2749419 • © 2014 by Duke University Press
26. Алексеев В. М., Китайская литература, Издательство „Наука”, 1978.
27. Древнокитайска литература: хрестоматия, Б. Беливанова, Велико Търново, УИ „Св.св. Кирил и Методий” 2005.
28. Духовная культура Китая: энциклопедия: в 5 т. / Гл. ред. М.Л.Титаренко; Ин-т Дальнего Востока. - М.: Вост. лит., 2006 – . Т. 3. Литература. Язык и письменность / ред. М.Л.Титаренко и др. – 2008. – 855 с. С. 317-319.
29. Протест и пророчество в традиционном Китае, С. В. Зинин, Москва, ИВ РАН, 1997.
30. Путешествие на Запад. Электронная книга.
https://librebook.me/puteshestvie_na_zapad_u_chen_en
31. С. Н. Воронин. ВЫРАЖЕНИЕ НАЦИОНАЛЬНОГО САМОСОЗНАНИЯ В КИТАЙСКОЙ ПЕЙЗАЖНОЙ ЛИРИКЕ В: (Образование и культура России в изменяющемся мире. - Новосибирск, 2007. - С. 102-106)
32. Средновековна китайска литература: хрестоматия (първа част), Б. Беливанова и др., Велико Търново, УИ „Св.св. Кирил и Методий” 2012. София, 2015 г.
33. Торчинов Е.А. Лекция 9. Буддизм в Китае и на Дальнем Востоке. // Введение в буддологию: курс лекций. Санкт-Петербург: Санкт-Петербургское философское общество, 2000. . С.168-207.
34. Эйдлин Л. (сост.) Поэзия эпохи Тан (VII-X вв.)М.: Художественная литература, 1987. (Библиотека китайской литературы).
35. 中国古代十大名剧 贵州人民出版社 1995.
36. 中国大百科全书 中国文学 т. 1-2, 中国大百科全书出版社1986.
37. 中国当代文学史 т. 1-3.
38. 中国当代文学史 洪子诚 北京大学出版社 2005.

39. 中国当代文学史教程 陈思和 复旦大学出版社 2009.
40. 中国文学史 T. 1-4, 高等教育出版社2005.
41. 中国文学批评方法探索 陆海明 中国社会科学出版社 1994.
42. 中国现代文学史 郭志刚主编 高等教育出版社 2005.
43. 先秦两汉文学史稿(1-2) , 聂石樵 北京师范大学出版社 2001.
44. 新时期诗歌美学考察 张德厚 北京大学出版社 1995.
45. 赋学概论 曹明纲 上海古籍出版社 1998.
46. 辞赋大辞典 霍松林主编 江苏古籍出版社 1996.
47. 辞赋散论 何新文 东方出版社 2000.